ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީގެ ޅިޔުއްވުންތެރިކަން

އަބްދުލް ހަލީމް ހުސައިން މަނިކު

ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީއަކީ ވަރަށް ހިތްވަރުގަދަ ވިސްނުންތެރިޔަކުވެ. ތުއްތުދިދީގެ ސިދީގެ އުމުރުން އަށާރަވަރަކަން ޅަހުރުގައި އޭނާގެ ބޮޑުދައިތަކުބޭ އަދި ބޮޑުވަޒީރު އަރިހުގައި ހަސަނުކާއަށް އިނގިރޭސި ކިޔަވަން ފުރުސަތު ލިބެ. ބައްޕަފުޅުކަންފުޅައި ދަންނަވައިދިޔައެވެ. ވިޔާފާރި ބޭބޭގެ ކުދިން އިނގިރޭސި ކިޔަވިދޭކަށް އެންގެސަކަން އިނގިރޭސި އާއި ނިކުތުންފައެވެ. މިބަހުން ދިބެވަޒިއެއްގެން ހިތްވަރުގައި ޢަޒީކަސަރެއްގެން ހުރަހަން އަރުވާލާފައި ހުސްނުވި އެއްގަމުގޭ ތުއްތު ދިދީ ސަނގަވައިގެން ދަނގާއަން ކުރެއްވި ހިތްވަރުގަދަ ދަތުރުގައި މާލިމީއަށް ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީއެވެ. އެގޮސި ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީއަކީ ވަރަށްކާމިޔާބު ބިރުކުޑަ ބައިވެރިޔެކެވެ.

ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީ ދުނިޔޭގެ ނަސީބު ވިޔާފާރިއަށްވެސް ލިބުނެވެ. ކުރިއަށްގެން ހިނގާބޯ ވަރުގަދަ ކޮށްލެވެ. ކުދިކުދިއެގެ އިސްކޯލެއްގައެވެ. ދަންނަވާކަމުގެ ދަންތޮށްތޯއި ކުޅިއްލަވާ ހިކިއްބަސް އެއްބަޔާ ދެބަސް ތުއްތުދިދީއަށް ކިޔުއްވަނީ "ރަވައްޓެބޭބޭ" މިހެންނެވެ. މިވާހަކައާ ބެހިމާ އެގޮނި އެދުބެހެއްގެ ކާފަ ކަލެއިބުރާހިމްކިޔަ ތުއްތުދިދީގެވެސް ކާފަކަލޭގެ. މައިކަނބަލުންގެ އެނގޭފާއި ނުވެއްޔެވެ.

އަލްއަމީރު އިބްރާހިމް ދޮށިމެނާ ސަލްރޭފާން އަވަހާރަވި ހިޖްރައިން 1343 ހަމަސްވަން މަހު ރަމަނަދުވަހުއެވެ. އޭގެފަހުގައި އައްސަބީލު އަބްދުލްމަޖީދު ދިދީ (ފަހުން އަލްއަމީރު އަބްދުލްމަޖީދު ރަންނަބަނޑޭރި ކިލޭގެފާނު) ކުރިން ނުކުރައްވާހުރި ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް ކުރައްވަން ފަށަވައިދިޔައެވެ. އެއި ބައްޕަ ހުރިމަތީން ޖަހާއި ނުވެވިފައި ހުރި ކަންތައްތައް ތަކެވެ. މިގެ ތެރެއިން އެއްކަލަ ވާރާއިންނަން މިސްކިތެއް އަޅާ ގެއްލެއް ދެއްވުމެވެ. އަތިރިމާފަންނުގައި އަތިރިފަޅު ޙާރުގެއާއި ގުރިފައި އެންނަ ބަނގަލު ބިމެއް އެވެއެވެ. މިބިން ވާރާމިސްކިތް ގޮތުމަށް ދެއްވައިދިނެވެ. މާލެއަށްގެނެސް މިސްކިތުގެ ބިންގާ އަޅައިދިނެވެ. ރަވައްޓޭ ތުއްތުދިދީ އެއްދުވަހަކު

ކުނިބޮ ހާޖީގަތް ވިދާޅުވެއްޖެއެވެ. ޗިޔަހުރީ ކުޑަނދުރު ހަމަޔައް ހަދަން ފަށާފައެވެ. މިވާހަކަ އަބުދުލްމަޖީދު އަރިހުގައި ހާޖީ ދަންނަވައިފިއެވެ. އަބުދުލްމަޖީދު ތުއްޓިދި ބަލައި ފޫނުއްވައިފިއެވެ. ވަޑައިގެންނެވިއިރު އަބުދުލްމަޖީދު ހުންނެވީ ހިސާބަކަށް ކުރާވާފައެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ތުއްޓިދިއެވެ. ޗިޔަބޭނަނީ އަހަރެން ކޮޔަކަށް ކުރިވާހަކަތާ؟ ދެންނެވީމާ ނޫނޫން! އަޑުގަނޑުބުނީ ބުއްދިވެރިކަމެއް ކުރެއްވި ވާހަކައެވެ. ކުޑަނދުރު ހަމަހަދަމުން ގޯސް ވަރަށް ބޮޑުވީމާ ހަމަ ދޫކޮށްލާފައި ކުޑަނދުރު ހަމައް ހިގައިދާނެއެވެ. އެދުރުން ހަމައި އަޑުގަނޑު ގެންނަން ވިއްސުނުއެވެ. އަބުދުލްމަޖީދު ދިދިއަން ހިނިފުޅު ވެޑުވިއްޖެއެވެ.

ހަވައްޑޫ ތުއްޓިދީ ވިދާޅުވިގޮތް ވެވަދިހުއްޓި މިއަދުގެ ޗާލުނުންނަވެސް މިހުރި ފެންނާނެވެ. އެހެރަވަރުގަދަ އިމާރާތް ފުރިން އެތޮޅުގަނޑުން އަރާފައިހުރި، އަދި އިސްފާނުޖުކުރި ބިރުން ރަށްމުހިން ރާނާފަހުރި އިމާރާތް އެހުރި ދިވެހި ދައުލަތުގެ މިލްކެއް ކަމަށްވެފައެވެ. ކުރިން ޝިޔަނި ބުންބާމުރުންގެ މިސްކިތެވެ. ދުނިޔެ ބަންޑޭރާ މިސްކިތެވެ. މިހާރު ޗިޔަނި ގަސްޗިދުއް ސުލްޠާން މުހައްމަދު ޝަމްސުއްދީން ބިނާކުރެވެ. ކޮންމެއަކަސް ނިމުނީ ހަވައްޑޫ ތުއްޓިދި ވިދާޅުވި ގޮތެވެ. ކުޑަނދުރު ހަމައް ދިޔައީއެވެ. ހަމަހުރީއެވެ. ބުއްދިވެރިންނަށް މިކަހަލަ ގޮތްގޮތް ބަސްބަހުން ފުރޯވާލައިގެން ވެރިންގެ ރުހުން ހޯދާ މިހުންނެވެ.

(ނިމުނީ)

ކޮންމެ ބަހެއްގެވެސް ބަޔަކީ، އެބަހައްގެ އިސްވެދިޔަ ކާބަފައިންގެ ކިބައިން ވާރުތަވެ ލިބެމުންދައި ވާރުތަ މުދަލެކެވެ. ނުވަތަ ތަރިކައެކެވެ. އެއާއެކު، ސަގާފަތުގެ ރައްކާތެރިކަން ބެލެހެއްޓުމަކީ، އެބަޔަކު ކުރަންޖެހޭ ކަމެކެވެ. ބަހުގެ އަދަބަށް ހިތްޕޭ އެއްޗިއްސަށްވެސް ހަމައެފަދަ ރައްކާތެރިކަމެކެވެ.

-މުހައްމަދު ޝަމީމް ދިދި-